

# POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ V KOMUNISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU

*Společná tisková zpráva Ústavu pro studium totalitních režimů a Města Pelhřimov  
ze dne 20. 3. 2025*

Problematika politických poprav v Československu v období vlády KSČ dlouhodobě přitahuje pozornost veřejnosti. Unikátní kolektivní monografie s názvem *Popravení z politických důvodů v komunistické Československu*, na které se podílel tým archivářů a historiků pod vedením Petra Malloty více než 15 let (a která má rozsah 3600 stran) mapuje všechny doposud známé tragické kauzy. Tisková konference spojená s prezentací knihy se uskuteční 27. 3. v 13.00 h v Kafé May. Prezentace pro širší veřejnost pak začíná v 17.00 h v Městské knihovně Pelhřimov. Akce proběhnou za přítomnosti zástupců Městského úřadu Pelhřimov a zástupců Ústavu pro studium totalitních režimů. Přítomen bude také Petr Novotný, synovec popraveného Františka Votavy z Častova. Tiskovou konferenci v 13.00 h slavnostně zahájí Ladislav Med, starosta Města Pelhřimov.

## BRUTALITA TOTALITNÍHO REŽIMU

Justiční vraždy představují jednu z nejbrutálnějších a zároveň nejs sofistikovanějších forem teroru. Tento násilný akt totiž umožňuje nejen přímou fyzickou likvidaci skutečných či potenciálních politických odpůrců, ale z hlediska ovládání společnosti zahrnuje také celou řadu dalších funkcí (zastřehování „nepřátel“, mobilizace vlastních příznivců, ideologická indoktrinace apod.). Politické popravy na základě rozhodnutí soudu ale zároveň zachovávají zdání legitimitnosti.

*„Nová kolektivní monografie Ústavu pro studium totalitních režimů a Nakladatelství Academia, na které po mnoho let pracovaly tři desítky historiků a archivářů napříč odbornými institucemi, mapuje formou jednotlivých životopisných hesel, koncipovaných jako případové studie, všechny doposud známé tragické kauzy popravených z politických důvodů v komunistickém Československu. Celkem se jednalo o 232 osob,“ popisuje Petr Mallota, hlavní editor rozsáhlé monografie. „Rozhodujícím milníkem na cestě k politickým popravám v Československu byl ‚Vítězný únor‘, jímž padla poslední země střední Evropy do osidel komunistické diktatury,“ dodává.*

*„Je důležité čerpat z minulosti, abychom si vážili přítomnosti a svými činy připravovali budoucnost. Dnes žijeme ve svobodné a demokratické společnosti, ale nesmíme zapomínat, že demokracie není samozřejmostí – je to hodnota, o kterou musíme neustále pečovat. Minulé generace ji neměly a mnozí za ni zaplatili cenu nejvyšší. Právě proto je třeba si jejich příběhy připomínat a nezavírat oči před tím, co se v naší zemi dělo,“ sdělil Ladislav Med, starosta Pelhřimova, který ocenil především skutečnost, že práce historika Petra Malloty přináší svědectví o masové nezákonnosti a politických procesech první poloviny 50. let. „Toto období patří k temným stránkám v našich dějinách – mnoho nevinných lidí bylo neprávem odsouzeno, uvězněno a popraveno jen proto, že se režimu nehodili do jeho pokřiveného obrazu společnosti. Komunistická strana Československa si systematicky podřizovala společnost a neštítla se k tomu použít justiční vraždy,“ uvedl doslova Ladislav Med.*

## POPRAVENÝ ARMÁDNÍ DŮSTOJNÍK Z PELHŘIMOVA

Jednou z osobností s vazbou na region je armádní důstojník plk. Vratislav Janda (1913–1949), který služebně působil v Pelhřimově jako velitel roty tamější posádky. Po únoru 1948 se zapojil do odboje (pokus o protikomunistické povstání), za což zaplatil životem.

## POPRAVENÝ POLICEJNÍ STRÁŽMISTR Z ČASTROVA

Podobný osud měl i **policejní strážmistr František Votava (1927–1951) z Častrova**. Ten zběhl ze služby a uprchl na Západ, odkud se záhy vrátil se zpravodajskými úkoly jako tzv. agent-chodec.

## MRAZIVÁ STATISTIKA

Největší množství rozsudků smrti po „Únoru 1948“ bylo vyneseno a vykonáno za prezidentské éry Klementa Gottwalda. Šlo o 180 osob (tj. 77,6 % z celkového počtu), za Antonína Zápotockého došlo k 46 popravám (19,8 %) a za Antonína Novotného byl hrdelní trest vykonán v šesti případech (2,6 %). První exekuce se konala rok po komunistickém uchopení moci v únoru 1949 (Slavoj Šádek), ta poslední v listopadu 1960 (Vladivoj Tomek). Nejmladší obětí se stal Jaroslav Kysela, kterému bylo v době poprav ve věznici Praha-Pankrác jen 18 let, 8 měsíců a 17 dní! Na šibenici umíral dlouhých deset minut. Jeho ostatky úřady odmítly vydat rodině a později je nechaly záměrně zničit.

## OSUDY, KONTROVERZE, POLITICKÉ PROCESY

Práce samotná je rozčleněna do dvou oddílů. **První 3 svazky obsahují kromě 232 životopisných studií popravených z politických důvodů úvodní studii k tématu**, v níž čtenáři naleznou například informace o metodách vyšetřování komunistickými bezpečnostními složkami, o fungování tzv. třídní justice či o osudech ostatků popravených. Na ni pak navazují kopie vybraných dobových dokumentů. **Čtvrtý svazek zahrnuje studie k 34 osobám**, jejichž případy lze v převážné míře označit za mimořádně kontroverzní. Jedná se o kauzy, které leží na hranici mezi politickými a kriminálními delikty, či ji dokonce překračují. Kromě jednotlivých lidských osudů kniha přibližuje celkový stav bádání a zasazuje popravu do širšího rámce politických procesů. Publikace obsahuje okolo 2500 archivních dokumentů a fotografií, mnohdy zcela unikátních, které byly získány jak z veřejných archivů, tak ze soukromých sbírek.

## MÍSTA KONÁNÍ AKCÍ:

**TISKOVÁ KONFERENCE: 27. 3. 2025 VE 13 HODIN, KAFÉ MAY, Třída legií 1115, Pelhřimov**

**PREZENTACE PRO VEŘEJNOST: 27. 3. 2025 v 17 HODIN, MĚSTSKÁ KNIHOVNA PELHŘIMOV, Jirsíkova 841, Pelhřimov**

## Mgr. Petr Mallota (1980)

Hlavní editor unikátní monografie absolvoval Pedagogickou fakultu UK, obor dějepis – základy společenských věd. Od roku 2008 pracuje v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se jako historik věnuje zejména tématu třetího odboje (pokus o ozbrojené protikomunistické povstání v roce 1949, zpravodajské aktivity čs. exilu, ilegální letáky a tiskoviny) a represí v Československu 50. let 20. století (především téma popravených z politických důvodů).

### **Tiráž:**

**PETR MALLOTA A KOL.: POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ V KOMUNISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU**

Odpovědný redaktor: Vojtěch Němec  
Redaktora publikace: Jitka Šmídová a kol.  
Odborný redaktor: Jan Synek a kol.  
Jmenný rejstřík: Josef Schwarz

Obrazová redaktorka: Lucie Veselá  
Technický redaktor: Jiří Raška  
Obálky navrhl a zpracoval: Jakub Krč

Vydání první, Praha 2024

**SLEDUJTE NÁS DÁLE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH:**



[Facebook](#)



[Instagram](#)



[X \(Twitter\)](#)



[YouTube](#)

**KONTAKT PRO NOVINÁŘE:**

**ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ**

Petra Jungwirthová, vedoucí odd. komunikace/ tisková mluvčí

M: 770 172 146 EM: [press@ustrcr.cz](mailto:press@ustrcr.cz)

**MĚSTO PELHŘIMOV:**

Andrea Unterfrancová, tisková mluvčí

M: 773 745 670 EM: [unterfrancova.a@mupe.cz](mailto:unterfrancova.a@mupe.cz)

**ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR)** je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna. [www.ustrcr.cz](http://www.ustrcr.cz)